

Geopolitisk osäkerhet kräver ny analys av Finlands självförsörjningsgrad

Hufvudstadsbladet den 21 mars 2024

Med tanke på de senaste årens geopolitiska omvälvningar och den återuppväckta betydelsen av nationsgränser, har det blivit uppenbart att de globala transport- och produktionskedjorna, som många multinationella företag har förlitat sig på, står inför utmanande tider. Dessa förändringar tvingar finska företag att omvärdera sina internationella affärsstrategier, vilket i slutändan kommer att påverka Finlands grad av självförsörjning.

Vid tiden just före den finansiella krisen 2008 hade företag och konsumenter nästan obegränsad tillgång till varor och kapital från hela världen. I början av 2024 står det dock klart att detta landskap har förändrats. Handels- och investeringsrestriktionerna har tiofaldigats mellan 2010 och 2022 enligt IMF, med huvuddelen av ökningen efter 2017.

De många räddningspaketen efter finanskrisen 2008 har lett till stigande räntor, inflation och förslag om högre skatter. Detta absorberar efterfrågan och leder till ett mindre antal jobb i en tid då digitalisering, robotteknik, AI och delningsekonomi redan har minskat detta antal. Politiker som önskar bli omvalda kommer att göra allt för att skapa nya jobbtillfällen eller locka dem från utlandet.

Denna trend är tydlig i åtgärder som USA:s IRA och EU:s Green Deal, som bara lägger bränsle på den internationella konkurrensen om arbetsplatser. Politiker som står som förlorare i denna tävling kan frestas att stänga gränserna, vilket definitivt skulle punktera förutsättningarna för företagets globala transport- och produktionskedjor.

De företag som fortfarande förlitar sig på globala transport- och produktionskedjor som affärsmodell står nu inför ett val mellan fem strategier:

1. Laissez Faire – fortsatt som tidigare.
2. Hemtagning – flytta investeringarna hem eller närmare hemlandet.
3. Diversifiering – sprida produktionen geografiskt för att minska sårbarheten.
4. Regionalisering – koncentrera investeringarna i specifika regioner för att öka effektiviteten.
5. Replikering – använda digitalisering och teknik som 3D-skrivning för att replikera produktionen nära olika marknader.

Med den nuvarande geopolitiska osäkerheten vore det näst intill tjänstefel av företagsledning och styrelse om inte en omstrukturering av företagets globala transport- och produktionskedja redan var uppe till diskussion.

Vad innebär det då för Finland om utländska arbetsgivare drar sig ur landet enligt någon av de ovanstående strategierna? I vilken utsträckning kommer finska företag som väljer att flytta hem sin produktion att fungera som en motvikt? Vad händer med den finska självförsörjningsgraden och vilken inverkan kommer olika scenarier att ha på arbetsmarknaden, skattebasen och tillgången på produkter och kompetens? Regeringen måste nu vara proaktiv i sin analys av företagens nya produktionsmönster för att säkerställa att det finska samhället förblir motståndskraftigt och attraktivt som en produktionsplats i en tid av stor geopolitisk osäkerhet.

Lars Oxelheim